

Irene ajas ameeriklased paanikasse

Ain Kallis

Miks pannakse orkaanidele naisenimesid? Aga seepärast, et nad tulevad ilusate silmadega, metsikuna, lahkudes aga jätavad su ilma nii majast kui autost.

28. augustil troopilises tormis Irene kannatada saanud kodu Connecticuti osariigis Fairfield Beach Roadil Pine Creekis. Tormituul hävitas enamiku vee piiril olevaid kodusid, murdis puid ning jättis peaaegu poole osariigist elektrita. Foto: AP/SCANPIX

Poole sajandi eest võis troopilistele tormidele just naisenime panekut õigustada sellega, et need tormid tulevad ilusate silmadega ja metsikult, aga lahkudes jätavad ilma nii majast kui autost.

Nüüd käib troopilistele tormidele nime panek teatavasti sooliselt vaheldumisi.

Olgu nimi nii ilus kui tahes, valvsust äratavad troopilistes maades kõik lähenevad tormid. Juba 113 aastat tagasi, USA–Hispaania sõja ajal, kuulutas president William McKinley, et kardab üht orkaani rohkem kui kogu Hispaania laevastikku. Kaks aastat hiljem hävitasid tormilained Mehhiko lahe äärse Galvestoni linna, saates manalasse umbes kümme tuhat elanikku.

Kas hirmul suured silmad?

“Kõik märgid näitavad, et idarannikule lähenev orkaan Irene läheb Ühendriikide ajalukku,” hoiatas nädala eest kaaskodanikke president Barack Obama. Kodudest sunniti evakueeruma ligi 400 000 inimest, töö peatasid igaks juhuks kaks aatomielektriijaama, lennujaamades tühistati tuhandeid lendusid, seiskus paljude valitsusasutuste tegevus.

Meenutagem, et USA pealinn oli looduskatastroofidest seni suhteliselt õnnelikult pääsenud: 121 aasta jooksul on seda piirkonda külastanud vaid kaks orkaani (1933. ja 2003. aastal) ning paar väiksemat troopilist tormi.

Too kaheksa aasta eest pealinna räsitud Isabel ajas aga tollase presidendi George W. Bushi kogunisti Valgest Majast välja! Esimest korda ajaloos suleti täielikult allmaaraudteesüsteem. Olukord oli siis muidugi palju ähvardavam, sest ookeanil oli torm saavutanud 5. kategooria tugevuse, maabudes aga oli kolmanda kategooria vääriline.

Äsjane Irene'i-nimeline fuuria oli teel Puerto Rico saarest rannikuni jõudes taltunud kolmandast esimese kategooriani, jäädes seega Isabelist kõvasti nõrgemaks.

Mandrile jõudes kahanes tuulte jõud ja aeglustus tormi enda liikumiskiirus. (Antiikvägilane Antaios sai maad puudutades jõudu juurde, kuid troopiliste tsüklonitega on lugu vastupidi – maismaal nad nõrkevad.)

Niisuguste aeglaselt edasi liikuvate tormidega on aga see häda, et nad kallavad alla palju vihmavett. Washingtonis sadas ööpäevaga maha ligi kuunorm – 91 mm, Newarkis isegi 208 mm. Naaberosariikides oli koguni paiku, kus paaripäevane vihmahulk ületas poolt Eesti aastasest sademete kogusest ehk oli üle 300 mm, tekitades korralikke üleujutusi. Tuulte tekitatud kahju jäi seevastu kardetust märksa väiksemaks.

Atlandil on tegutsenud läbi aegade tervelt kuus sellenimelist tormi (1959, 1971, 1981, 1999, 2005 ja 2011). Kui minult küsiti, kas hiljutine orkaan mõjutab ka meid, arvasin, et meenutatakse 1981. aasta tormi: see oli Irene'idest kõige tugevam.

Irene ei kollita enam kunagi

Kuues Irene on Puerto Ricole, USA-le ning Kanadale teinud palju majanduslikku kahju. Nii et olen täiesti kindel – Irene saadetakse “pensionile”. Nii nimetavad meteoroloogid paksu pahandust teinud tormide kustutamist maailma meteoroloogiaorganisatsiooni orkaanide nimestikust.

Oma hävitustööl jäi Irene seega Katrinale tublisti alla, kuid nende nn tekkemehhanismis on midagi sarnast. Kuue aasta eest spekuleerisid mitmed ajalehed, et Katrina kutsus esile Jaapani Yakuza maffia, kellele KGB olevat müünud salajase ilmarelva. New Orleansi linna olevat püütud lammutada vastutasuks Hiroshima hävitamise eest 60 aastat tagasi.

Ja nüüd olevat Muammar Gaddafi rahaga koostöös al-Quaidaga loodud orkaan Irene ning saadetud USA pealinna poole tee.